

Ruskouunilintu

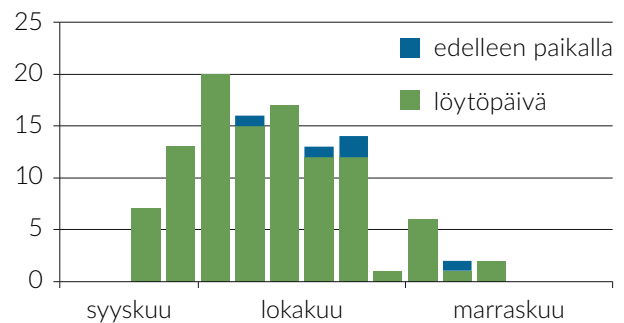
– loppusyksyn vieras kaukaa idästä

Pieni ruskea pikkulintu liikkuu vilkkaasti pensaikon ja ruovikon tyviosassa. Lintu taksuu aktiivisesti, mutta sitä on vaikea päästä näkemään. Vihdoin lintu tulee pariaksi sekunniksi esille... mistäs ruskouunilinnun tunnistaakaan?

Ruskouunilinnun pesimäalueet sijaitsevat Kiinassa, Mongoliassa ja Itä-Venäjällä, ja laji talvehtii Etelä-Kiinassa ja Kaakkois-Aasiassa. Laji on Länsi-Euroopassa vuosittainen harhailija. Suomen ensimmäinen ruskouunilintu löytyi Eurajoen Säpistä 24.10.1968, ja seuraava lintu havaittiin samalla paikalla vuotta myöhemmin. Kaikki tähän mennessä havaitut ruskouunilinnut ovat syksyltä ja yli kolme neljäsosaa lokakuulta. Ruotsista tunnetaan syyshavaintojen lisäksi yksi talvi- ja yksi kevähavainto.

Kuten monilla syksyisillä itäisillä harvinaisuuksilla havainnot painottuvat rannikolle: länsirannikko (Perämeri–Selkämeri) 48, etelärannikko 26 ja lounaisrannikko 25 havaintoa. Sisämaakunnista on vain kahdeksan havaintoa. Eniten havaintoja on Lemlandin Lågskäriltä (12) ja Eurajoen Säpistä (11). Muut selkeät havaintokeskittymät ovat Hanko (10), Pori (8), Parainen (7) ja Uusikaupunki (6). Syksyisen harhautumisreitit valtavirta kulkeneekin ete-

lärannikon pohjoispuolitse. Esimerkiksi intensiivisesti retkeilystä Helsingistä on vain viisi havaintoa.

Suomen kaikki ruskouunilinnut on havaittu syksyllä, varhaisin 25.9. ja myöhäisin 13.11. Havainnot painottuvat voimakkaasti lokakuulle (82), ja havaintojen mediaani on 12.10.

Rusko- (oikealla) ja siperianuunilinnun parhaat pukutuntemerkit ovat päässä. Ruskouunilinnun nokka on ohuempi, silmäkulmajuova selvärajaisempi ja vaaleampi silmän edessä kuin silmän takana. Siperianuunilinnulla silmäkulmajuova on selvärajaisempi ja vaaleampi takaosasta. Baikal, Venäjä 4.6.2016. JARI LAITASALO

Rusehtavat tai harmahtavat tristic-alalajin tilitit voivat muistuttaa ruskouunilintua. Tiltaltin vaalea silmäkulmajuova ja tumma ohjas ovat normaalisti heikommat sekä vaalea silmärenkas on korostuneempi, minkä takia tiltaltin ilme on "kiltimpi" kuin tuimalta näyttävällä ruskouunilinnulla. Vihertävät sävyt pyrstössä ja siivellä viittaavat myös tiltalti. Huomaa myös tristiksen hyvin tummat jalat ja nokka. Hanko, Uddskatan, lintuasema. HANKO 23.10.2012. PETTERI LEHIKONEN

Kutsuääni paljastaa piileskelijän

Tyypillisesti ruskouunilintu löytyy maiskuvasta taksuvasta "smak"-kutsuäänestä, jota linnut pitävät välillä neuroottisestikin. Vaikka taksunta paljastaa linnun, sen näkeminen aluskasvillisuuden seassa voi olla hankalaa. Ääni muistuttaa hernekertun tai ruokokerttusen taksuntaa, mutta on "kosteampi" ja pehmeämpi tuoden mieleen pikkusiepon kutsuäänien yksittäisen osan. Ääni eroaa myös siperianuunilinnun äänestä, johon ruskouunilinnun voi helpoiten sekoittaa. Siperianuunilinnun rapsakampi "drap" muistuttaa muun muassa peukaloisen kutsuäänien yksittäistä tavua.

Molempien äänet eroavat selkeästi tiltattien äänistä. Tyypillisin kotimaisten tiltalttien kutsuääni on "hyi" tai "tui", ja itäisillä tristic-alalajin tiltalteilla on korkea "iih"-ääni. Määritystilanteessa on hyvä yrittää saada linnusta äänite, jotta ääntä voidaan analysoida tarkemmin jälkikäteen.

Myös lajien käyttäytymisessä on eroja. Tiltalti liikkuu normaalisti korkeammalla kasvillisuudessa kuin rusko- ja siperianuunilintu. Ne oleilevat normaalisti lähellä maan pintaa kasvillisuuden suojassa.

Tärkeimmät tuntemerkit päässä

Ulkonäön puolesta ruskouunilintu on helpoiten sekoitettavissa muihin uunilintuihin, etenkin siperianuunilintuun ja (idän) tiltaltiin. Yleissävyltään ruskouunilintu on nimensä mukaisesti

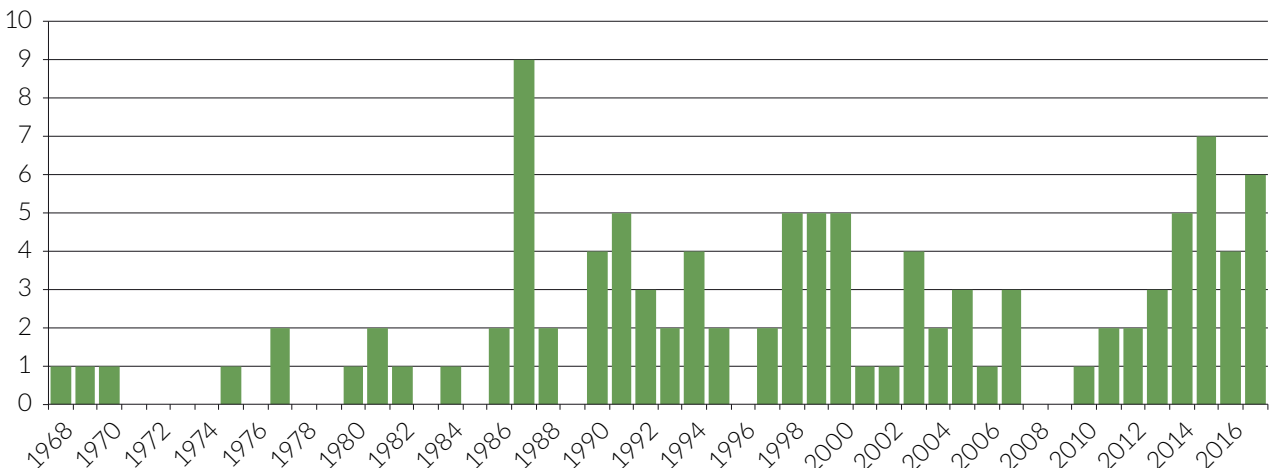
tumman rusehtava yläpuolelta, keskimäärin tummempi kuin siperianuunilintu tai idäntiltalti. Ruskouunilinnun alaperä on kellertävä, siperianuunilinnulla jopa oranssiin vivahtava, kun taas idäntiltalteilla alaperä on valkea.

Kaikki kolme lajia ovat lyhytsiipisiä, eli käsisiiven ulottuma on lyhyempi kuin tertiialien pituus toisin kuin esimerkiksi pitkäsiipisellä pajulinnulla.

Ruskeilla idäntiltalteilla on mustat jalat, kun taas rusko- ja siperianuunilinnuilla jalat ovat kellertävät; siperianuunilinnun jalat ovat useammin tyypillisesti kellertävät, mutta ruskouunilinnulla jalat voivat olla myös pinkinsävyiset.

Tärkeimmät tuntemerkit etenkin rusko- ja siperianuunilinnun väliltä löytyvät päästä. Molemmilla lajeilla korvien peitinhöyhenet ovat täplikkeitä toisin kuin tiltalteilla. Rusko- ja siperianuunilinnulla on myös voimakas silmäkulmajuova, mutta sen väriyksessä on selkeitä eroja. Ruskouunilinnulla silmäkulmajuova on terävärajainen ja valkea silmän edessä ja muuttuu epäselvärajaiseksi silmän takana. Siperianuunilinnulla silmäkulmajuova on epäselvärajainen ja kellertävä silmän edessä ja muuttuu valkeaksi ja selvärajaiseksi silmän takana. Hyvin nähtynä myös nokan muoto on hyvä tuntemerkki. Ruskouunilinnulla on hento tyypillinen uunilinnun nokka, siperianuunilinnun nokka on tukevampi.

Ruskouunilinnun määrittämisessä on hyvä tukeutua äänen ja pukutuntemerkkien yhdistelmään, ja etenkin äänettömän linnun tapauksessa määrittäminen on perustuttava useisiin hyvin nähtyihin pukutuntemerkkeihin.

Suomessa on havaittu 106 ruskouunilintua viime vuoden loppuun mennessä. Eniten ruskouunilintuja on havaittu vuosina 1987 (9), 2015 (7) ja 2017 (6).